

บทที่ 6

บทวิเคราะห์

การศึกษาเรื่อง "ภาวะผู้นำและการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ในชุมชนแออัดกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะชุมชนแออัดในเขตเลือกตั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร" ได้ใช้แบบสอบถาม จำนวน 34 ข้อ เป็นเครื่องมือในการวัด โดยแบบสอบถามดังกล่าวได้แยกส่วนสำคัญออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปและสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบคำถาม ส่วนนี้จะเป็นการวัดภาวะผู้นำในชุมชนแออัด ซึ่งเป็นตัวแปรอิสระในการศึกษา มีคำถามทั้งหมด 12 ข้อ

ส่วนที่ 2 วัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำชุมชนแออัด ประกอบด้วยคำถาม 11 ข้อ

ส่วนที่ 3 วัดการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประกอบด้วยคำถาม 11 ข้อ

จากแบบสอบถามที่ได้รับการตอบและส่งกลับคืนมาโดยมีความสมบูรณ์ทั้ง 203 ชุด สามารถนำมาพิจารณาและวิเคราะห์ได้ดังนี้ คือ

ก. วิเคราะห์สถานภาพในด้านต่างๆ ของผู้ตอบคำถาม (โปรดดูตารางที่ 5 ประกอบ)

1. สถานภาพทางเศรษฐกิจ พบว่าส่วนใหญ่ของผู้ตอบคำถามคือ ร้อยละ 54.7 (111 คน) เป็นผู้มีสถานภาพทางเศรษฐกิจปานกลาง ร้อยละ 30.0 (61 คน) มีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่ำ และร้อยละ 15.3 (31 คน) มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสูง
2. เพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย กล่าวคือ ร้อยละ 71.4 (145 คน) เป็นชายอีก ร้อยละ 28.6 (58 คน) เป็นหญิง
3. อายุ ใน 3 กลุ่มมีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ กลุ่มอายุสูงกว่า 45 ปี มีร้อยละ 36.9 (75 คน) กลุ่มอายุต่ำกว่า 35 ปี ร้อยละ 33.5 (68 คน) และกลุ่มอายุระหว่าง 36-45 ปี มีร้อยละ 29.6 (60 คน)
4. ศาสนา พบว่าผู้ที่นับถือศาสนาพุทธมีจำนวนมากที่สุด คือร้อยละ 84.7 หรือ 172 คน ขณะที่ศาสนายิว (มุสลิม/คริสต์) มีเพียงร้อยละ 15.3 หรือ 31 คน

5. ระดับการศึกษา กลุ่มผู้มีการศึกษาดำเนินจำนวนสูงสุด คือร้อยละ 50.7 (103 คน) ผู้มีการศึกษาระดับปานกลาง ร้อยละ 37.9 (77 คน) และผู้มีการศึกษาสูง ร้อยละ 11.3 (23 คน)
6. ลักษณะอาชีพ กลุ่มผู้มีอาชีพระดับกลาง ร้อยละ 52.7 (107 คน) ส่วนผู้มีอาชีพระดับต่ำร้อยละ 43.8 (89 คน) และผู้มีอาชีพระดับสูงร้อยละ 3.4 (7 คน)
7. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ส่วนใหญ่คือร้อยละ 57.6 (117 คน) อาศัยอยู่เกินกว่า 20 ปี ส่วนอีกร้อยละ 42.4 (86 คน) อาศัยอยู่ต่ำกว่า 20 ปี
8. ภาวะการเป็นผู้นำ พบว่าจากจำนวนผู้นำทั้ง 203 คน มีผู้ที่มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับกลางร้อยละ 51.7 (105 คน) อยู่ในระดับต่ำร้อยละ 33.5 (68 คน) และอยู่ในระดับสูงร้อยละ 14.8 (30 คน)
9. การเปลี่ยนแปลงประโยชน์ จำนวนร้อยละ 44.8 (91 คน) เห็นด้วยปานกลาง ร้อยละ 31.5 (64 คน) เห็นด้วยน้อย และร้อยละ 23.7 (48 คน) เห็นด้วยอย่างมากกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการเมือง
10. การมีส่วนร่วมทางการเมือง จำนวนร้อยละ 56.7 (115 คน) มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลาง ร้อยละ 27.1 (55 คน) มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ และร้อยละ 16.3 (33 คน) มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง

ตารางที่ 5 การกระจายร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ชื่อตัวแปร	ร้อยละ	จำนวน
1. สถานภาพทางเศรษฐกิจ		
ระดับต่ำ	30.0	61
ระดับกลาง	54.7	111
ระดับสูง	15.3	31
รวม	100.0	203

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ชื่อตัวแปร	ร้อยละ	จำนวน
2. เพศ		
ชาย	71.4	145
หญิง	28.6	58
รวม	100.0	203
3. อายุ		
ไม่เกิน 35 ปี	33.5	68
36-45 ปี	29.6	60
สูงกว่า 45 ปี	36.9	75
รวม	100.0	203
4. ศาสนา		
พุทธ	84.7	172
อื่นา (มุสลิม/คริสต์)	15.3	31
รวม	100.0	203
5. ระดับการศึกษา		
ระดับต่ำ	50.7	103
ระดับกลาง	37.9	77
ระดับสูง	11.3	23
รวม	100.0	203
6. ลักษณะอาชีพ		
ระดับต่ำ	43.8	89
ระดับกลาง	52.7	107
ระดับสูง	3.4	7
รวม	100.0	203

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ชื่อตัวแปร	ร้อยละ	จำนวน
7. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน		
ไม่เกิน 20 ปี	42.4	86
มากกว่า 20 ปี	57.6	117
รวม	100.0	203
8. ภาวะการเป็นผู้ว่า		
ระดับต่ำ	33.5	68
ระดับกลาง	51.7	105
ระดับสูง	14.8	30
รวม	100.0	203
9. ความคิดเห็น เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการ เมือง		
เห็นด้วยน้อย	31.5	64
เห็นด้วยปานกลาง	44.8	91
เห็นด้วยมาก	23.7	48
รวม	100.0	203
10. การมีส่วนร่วมทางการเมือง		
ระดับต่ำ	27.1	55
ระดับกลาง	56.7	115
ระดับสูง	16.3	33
รวม	100.0	203

ข. วิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำชุมชนแออัด

ตารางที่ 6 ร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำแนกตามสถานภาพทางเศรษฐกิจ

ระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมือง	สถานภาพทางเศรษฐกิจ			รวม(N)
	ต่ำ	กลาง	สูง	
ต่ำ	45.9	21.6	9.7	27.1 (55)
กลาง	42.6	61.3	67.7	56.7 (115)
สูง	11.5	17.1	22.6	16.3 (33)
รวม(N)	100.0 (61)	100.0 (111)	100.0 (31)	100.0 (203)

$X^2 = 17.54$

Significance = .0015

Gamma = .40

จากตารางที่ 6 พบว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์ เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง กล่าวคือ ผู้มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสูงจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงด้วย โดยผู้มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสูงร้อยละ 22.6 เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่า ผู้มีสถานภาพทางเศรษฐกิจปานกลางและต่ำ ซึ่งมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับสูงร้อยละ 17.1 และร้อยละ 11.5 ตามลำดับ เฉพาะผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่ำ เท่านั้นที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากค่าความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติต่ำกว่าระดับ 0.05 ค่าไคแอสควร์อยู่ในระดับ 17.54 และค่า Gamma = .40 จึงพอจะยืนยันได้ว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หรือกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าสถานภาพทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ตารางที่ 7 ร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำแนกตามเพศ

ระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมือง	เพศ		รวม(N)
	ชาย	หญิง	
ต่ำ	24.8	32.8	27.1 (55)
กลาง	56.6	56.9	56.7 (115)
สูง	18.6	10.3	16.3 (33)
รวม(N)	100.0 (145)	100.0 (58)	100.0 (203)

$X^2 = 2.71$ Significance = .2582   Gamma = -.22

จากตารางที่ 7 สามารถวิเคราะห์ได้ว่า ทั้งเพศชายและเพศหญิงมีระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกันมากนัก และเพศชายมีแนวโน้มการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง (Gamma = -.22) กล่าวคือ ทั้ง 2 เพศมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองปานกลางเป็นส่วนใหญ่ ขณะที่ชายมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงกว่าเล็กน้อย แต่ก็ไม่อาจยืนยันได้อย่างเด็ดขาดว่า เพศจะมีข้อแตกต่างในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งนี้เพราะร้อยละ 18.6 ของเพศชายเมื่อเทียบกับร้อยละ 10.3 ของเพศหญิง ที่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับสูง อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ไม่นับสำคัญทางสถิติเกินกว่า .05 จึงไม่อาจยอมรับได้ว่าเพศมีส่วนสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8 ร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำแนกตามอายุ

ระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมือง	อายุ (ปี)			รวม(N)
	ต่ำกว่า 36	36-45	มากกว่า 45	
ต่ำ	36.8	26.7	18.7	27.1 (55)
กลาง	55.9	56.7	57.3	56.7 (115)
สูง	7.4	16.7	24.0	16.3 (33)
รวม(N)	100.0 (68)	100.0 (60)	100.0 (75)	100.0 (203)

$X^2 = 10.42$ Significance = .0339   Gamma = .32

ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง สามารถวิเคราะห์ตามตารางที่ 8 ได้ว่า คนที่มีอายุมากจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีอายุปานกลางหรือน้อยกว่า โดยพบว่า ร้อยละ 24.0 ของผู้ที่มีอายุมากกว่า 45 ปี เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง ในขณะที่ผู้ที่มีอายุระดับปานกลางและต่ำ เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับสูงเพียงร้อยละ 16.7 และ 7.4 ตามลำดับ แต่เพราะความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ มีนัยสำคัญทางสถิติต่ำกว่าระดับ 0.05 และค่า Gamma = .32 จึงสามารถยืนยันได้ในระดับหนึ่งว่าอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9 ร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำแนกตามศาสนา

ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	ศาสนา		
	พุทธ	อื่นา (มุสลิม, คริสต์)	รวม(N)
ต่ำ	27.9	22.6	27.1 (55)
กลาง	54.7	67.7	56.7 (115)
สูง	17.4	9.7	16.3 (33)
รวม(N)	100.0 (172)	100.0 (31)	100.0 (203)

 $X^2 = 2.04$

Significance = .3599

Gamma = -.02

ความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ตามตารางที่ 9 เห็นได้ว่า แม้ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธจะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าศาสนาอื่นา คือ มีถึงร้อยละ 17.4 ต่อ ร้อยละ 9.7 แต่เนื่องจากความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้มีระดับนัยสำคัญทางสถิติในระดับเกินกว่า .05 และค่า Gamma อยู่ในระดับต่ำเพียง -.02 จึงไม่อาจยืนยันได้ว่าผู้นับถือศาสนาพุทธมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าผู้นับถือศาสนาอื่นา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 10 ร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมือง	ระดับการศึกษา			รวม(N)
	ต่ำ	กลาง	สูง	
ต่ำ	31.1	26.0	13.0	27.1 (55)
กลาง	53.4	55.8	73.9	56.7 (115)
สูง	15.5	18.2	13.0	16.3 (33)
รวม(N)	100.0 (103)	100.0 (77)	100.0 (23)	100.0 (203)

$\chi^2 = 4.08$ Significance = .3956   Gamma = .13

พิจารณาถึงระดับการศึกษากับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ตามตารางที่ 10 นี้จะเห็นว่า ผู้มีระดับการศึกษาปานกลางจะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าผู้มีระดับการศึกษาระดับอื่น ๆ คือ ผู้มีการศึกษาระดับต่ำ มีส่วนร่วมทางการเมืองระดับสูงร้อยละ 15.5 และผู้มีการศึกษาสูงมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงร้อยละ 13.0 ขณะที่ผู้มีการศึกษาระดับปานกลาง มีส่วนร่วมทางการเมืองสูงร้อยละ 18.2 แต่ความสัมพันธ์นี้ก็ไม้อาจยืนยันได้เด็ดขาดว่า ผู้มีการศึกษาสูงมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำ อย่างไรก็ตามพบว่าส่วนใหญ่ในทุกระดับการศึกษาจะมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลาง โดยผู้ที่มีการศึกษาสูงมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลางสูงกว่าทุกกลุ่ม แต่ก็ไม้อาจยืนยันความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ได้ เพราะระดับนัยสำคัญทางสถิติสูงกว่า .05 และค่า Gamma อยู่ในระดับต่ำเพียง .13 เท่านั้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 11 ร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำแนกตามลักษณะอาชีพ

ระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมือง	ลักษณะอาชีพ			รวม (N)
	ระดับต่ำ	ระดับกลาง	ระดับสูง	
ต่ำ	31.5	24.3	14.3	27.1 (55)
กลาง	55.1	56.1	85.7	56.7 (115)
สูง	13.5	19.6	-	16.3 (33)
รวม (N)	100.0 (89)	100.0 (107)	100.0 (7)	100.0 (203)

$X^2 = 4.76$ Significance = .3134   Gamma = .16

จากตารางที่ 11 สามารถวิเคราะห์ได้ว่า ผู้มีอาชีพในระดับปานกลางจะมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง คือร้อยละ 19.6 ขณะที่ผู้มีอาชีพระดับต่ำ มีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงร้อยละ 13.5 โดยมีค่า Gamma = .16 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับลักษณะอาชีพ แต่ก็ไม่อาจจะยืนยันความสัมพันธ์ดังกล่าวได้ เพราะระดับนัยสำคัญทางสถิติเกินกว่า .05 ข้อสังเกตประการหนึ่งคือ ผู้มีอาชีพระดับสูง จะมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลางสูงกว่าทุกกลุ่ม แต่เนื่องจากกลุ่มผู้มีอาชีพระดับสูงมีจำนวนน้อย (เพียง 7 คน) จึงไม่อาจให้ข้อสรุปชัดเจนได้ว่าจะมีหรือไม่มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงหรือไม่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 12 ร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมือง	ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน		รวม(N)
	ไม่เกิน 20 ปี	มากกว่า 20 ปี	
ต่ำ	40.7	17.1	27.1 (55)
กลาง	47.7	63.2	56.7 (115)
สูง	11.6	19.7	16.3 (33)
รวม(N)	100.0 (86)	100.0 (117)	100.0 (203)

$\chi^2 = 14.28$ Significance = .0008   Gamma = .42

ตารางที่ 12 เมื่อพิจารณาถึงระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนแอดัดกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองแล้ว พบว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนแอ็ดมานานกว่า 20 ปีจะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนน้อยกว่า 20 ปีอย่างชัดเจน คือร้อยละ 19.7 ต่อร้อยละ 11.6 และสามารถยืนยันความสัมพันธ์ด้วยระดับนัยสำคัญทางสถิติต่ำกว่าระดับ .05 และค่า Gamma ที่สูงถึงระดับ .42 จึงพอจะสรุปได้ในระดับหนึ่งว่าระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในทางการเมือง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ค. วิเคราะห์ภาวะผู้นำกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ตารางที่ 13 ร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำแนกตามภาวะการ เป็นผู้นำชุมชน

ระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมือง	ระดับภาวะการ เป็นผู้นำ			รวม (N)
	ต่ำ	กลาง	สูง	
ต่ำ	54.4	16.2	3.3	27.1 (55)
กลาง	38.2	68.6	56.7	56.7 (115)
สูง	7.4	15.2	40.0	16.3 (33)
รวม(N)	100.0 (68)	100.0 (105)	100.0 (30)	100.0 (203)

$\chi^2 = 50.08$ Significance = .0000   Gamma = .65

ข้อมูลในตารางที่ 13 แสดงให้เห็นว่า ภาวะการ เป็นผู้นำมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างชัดเจน กล่าวคือ ผู้ที่มีภาวะความเป็นผู้นำสูงจะ เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงด้วย โดยพบว่าร้อยละ 40 ของที่มีภาวะความเป็นผู้นำระดับสูงจะ เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงด้วย ในขณะที่ผู้ที่มีภาวะความเป็นผู้นำระดับกลางและระดับต่ำจะ เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับสูงเพียงร้อยละ 15.2 และ 7.4 ตามลำดับ ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้มีนัยสำคัญทางสถิติต่ำกว่าระดับ .05 (ค่าไคสแควร์สูงถึง 50.08) และค่า Gamma อยู่ในระดับสูงถึง .65 แสดงให้เห็นว่าภาวะการ เป็นผู้นำมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงมากและมีทิศทางในเชิงบวก เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 14 ร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำแนกตามภาวะการเป็นผู้นำชุมชนและสถานภาพทางเศรษฐกิจ

ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง และสถานภาพทางเศรษฐกิจ	ระดับภาวะการเป็นผู้นำ			รวม(N)
	ต่ำ	กลาง	สูง	
<u>สถานภาพทางเศรษฐกิจระดับต่ำ</u>				
ต่ำ	70.0	33.3	-	45.9 (28)
กลาง	26.7	52.4	70.0	42.6 (26)
สูง	3.3	14.3	30.0	11.5 (7)
รวม(N)	100.0 (30)	100.0 (21)	100.0 (10)	100.0 (61)
	$X^2 = 18.00$	Significance = .0012	Gamma = .73	
<u>สถานภาพทางเศรษฐกิจระดับกลาง</u>				
ต่ำ	45.2	13.2	8.3	21.6 (24)
กลาง	41.9	73.5	41.7	61.3 (68)
สูง	12.9	13.2	50.0	17.1 (19)
รวม(N)	100.0 (31)	100.0 (68)	100.0 (12)	100.0 (111)
	$X^2 = 23.95$	Significance = .0001	Gamma = .52	
<u>สถานภาพทางเศรษฐกิจระดับสูง</u>				
ต่ำ	28.6	6.3	-	9.7 (3)
กลาง	71.4	68.8	62.5	67.7 (21)
สูง	-	25.0	37.5	22.6 (7)
รวม(N)	100.0 (7)	100.0 (16)	100.0 (8)	100.0 (31)
	$X^2 = 6.01$	Significance = .1984	Gamma = .66	

ตารางที่ 15 ร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำแนกตามภาวะการ เป็นผู้นำชุมชนและอายุ

ระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมือง และอายุ	ระดับภาวะการ เป็นผู้นำ			
	ต่ำ	กลาง	สูง	รวม(N)
<u>อายุไม่เกิน 35 ปี</u>				
ต่ำ	51.4	23.3	-	36.8 (25)
กลาง	42.9	70.0	66.7	55.9 (38)
สูง	5.7	6.7	33.3	7.4 (5)
รวม(N)	100.0 (35)	100.0 (30)	100.0 (3)	100.0 (68)
	$X^2 = 9.72$	Significance = .0455	Gamma = .53	
<u>อายุ 36-45 ปี</u>				
ต่ำ	50.0	15.6	-	26.7 (16)
กลาง	40.9	65.6	66.7	56.7 (34)
สูง	9.1	18.8	33.3	16.7 (10)
รวม(N)	100.0 (22)	100.0 (32)	100.0 (6)	100.0 (60)
	$X^2 = 10.92$	Significance = .0275	Gamma = .59	
<u>อายุ 46 ปีขึ้นไป</u>				
ต่ำ	72.7	11.6	4.8	18.7 (14)
กลาง	18.2	69.8	52.4	57.3 (43)
สูง	9.1	18.6	42.9	24.0 (18)
รวม(N)	100.0 (11)	100.0 (43)	100.0 (21)	100.0 (75)
	$X^2 = 29.38$	Significance = .0000	Gamma = .65	

ตารางที่ 16 ร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำแนกตามภาวะการเป็นผู้นำชุมชนและระดับการศึกษา

ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง และระดับการศึกษา	ระดับภาวะการเป็นผู้นำ			รวม(N)
	ต่ำ	กลาง	สูง	
การศึกษาระดับต่ำ				
ต่ำ	66.7	22.2	-	31.1 (32)
กลาง	30.0	63.0	63.2	53.4 (55)
สูง	3.3	14.8	36.8	15.5 (16)
รวม(N)	100.0 (30)	100.0 (54)	100.0 (19)	100.0 (103)
	$X^2 = 32.29$	Significance = .0000	Gamma = .75	
การศึกษาระดับกลาง				
ต่ำ	50.0	12.8	10.0	26.0 (20)
กลาง	39.3	71.8	40.0	55.8 (43)
สูง	10.7	15.4	50.0	18.2 (14)
รวม(N)	100.0 (28)	100.0 (39)	100.0 (10)	100.0 (77)
	$X^2 = 20.00$	Significance = .0005	Gamma = .58	
การศึกษาระดับสูง				
ต่ำ	30.0	-	-	13.0 (3)
กลาง	60.0	83.3	100.0	73.9 (17)
สูง	10.0	16.7	-	13.0 (3)
รวม(N)	100.0 (10)	100.0 (12)	100.0 (1)	100.0 (23)
	$X^2 = 4.72$	Significance = .3172	Gamma = .59	

เมื่อนำสถานภาพทางเศรษฐกิจ เข้ามาร่วมพิจารณาด้วยในฐานะตัวแปรควบคุม (ตามตารางที่ 14) ส่วนใหญ่พบว่า ภาวะความเป็นผู้นำยังคงมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นกลุ่มที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจระดับใดก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจระดับต่ำและระดับกลาง จะพบความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างชัดเจน ค่า $\Gamma = .73$ และ $.52$ ตามลำดับ และมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่สำหรับกลุ่มที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจระดับสูงแล้ว เมื่อพิจารณาที่ค่าร้อยละ แม้จะพบว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกต่อกัน แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวยังไม่สามารถยืนยันได้ในระดับนัยสำคัญทางสถิติต่ำกว่า $.05$ ทั้งนี้ อาจจะเป็นเนื่องจากข้อจำกัดของการศึกษาครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจระดับสูงน้อยเกินไป (มีเพียง 31 รายเท่านั้น)

เมื่อใช้อายุเป็นตัวแปรควบคุม (ตามตารางที่ 15) ก็พบในทำนองเดียวกันว่า ภาวะผู้นำก็ยังคงมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกกลุ่มอายุ ค่า Γ เกินกว่า $.50$ และระดับนัยสำคัญทางสถิติต่ำกว่า $.05$ ในทุกกลุ่มอายุ)

เมื่อนำระดับการศึกษามาร่วมพิจารณาในฐานะตัวแปรควบคุม (ตามตารางที่ 16) ก็ยังพบว่า ภาวะความเป็นผู้นำยังคงมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ เช่น เดิมในทุกกลุ่มการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มการศึกษาระดับต่ำและระดับกลางจะพบความสัมพันธ์ในลักษณะนี้ได้ชัดเจน ส่วนผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงแม้ความสัมพันธ์ที่พิจารณาจากค่าร้อยละจะมีจำนวนค่าร้อยละสูง ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับปานกลางและมีค่าน้อยในการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับสูง แต่ระดับนัยสำคัญทางสถิติสูงกว่า $.05$ ดังนั้น จึงพอสรุปได้ในประเด็นนี้ว่า ในกลุ่มที่มีระดับการศึกษาต่ำและปานกลาง ภาวะการเป็นผู้นำ จะมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองมาก ส่วนในกลุ่มผู้ที่มีระดับการศึกษาระดับสูงนั้น ไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าวอย่างชัดเจนมากนัก

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 17 ร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำแนกตามภาวะการ เป็นผู้นำชุมชนและ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ระดับการมีส่วนร่วม ทางการเมืองและระยะ เวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน	ระดับภาวะการ เป็นผู้นำ			รวม(N)
	ต่ำ	กลาง	สูง	
<u>อยู่ในชุมชนไม่เกิน 20 ปี</u>				
ต่ำ	69.2	18.9	10.0	40.7(35)
กลาง	20.5	73.0	60.0	47.7(41)
สูง	10.3	8.1	30.0	11.6(10)
รวม(N)	100.0(39)	100.0(37)	100.0(10)	100.0(86)
	$X^2 = 29.11$	Significance = .0000	Gamma = .64	
<u>อยู่ในชุมชนมากกว่า 20 ปี</u>				
ต่ำ	34.5	14.7	-	17.1(20)
กลาง	62.1	66.2	55.0	63.2(74)
สูง	3.4	19.1	45.0	19.7(23)
รวม(N)	100.0(29)	100.0(68)	100.0(20)	100.0(117)
	$X^2 = 19.51$	Significance = .0006	Gamma = .64	

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนในตารางที่ 17 เมื่อนำระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนมาร่วมพิจารณาด้วยในฐานะ ตัวแปรควบคุมอีกตัวหนึ่ง ก็พบว่า ภาวะผู้นำยังคงมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด เป็นระยะเวลา นานกว่า 20 ปี โดยพบว่า ร้อยละ 45.0 ของผู้ที่มีภาวะการ เป็นผู้นำระดับสูง และอาศัยอยู่ในชุมชนแออัด เป็นเวลานานกว่า 20 ปี จะ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองสูง ในขณะที่ผู้ที่มีภาวะการ เป็นผู้นำระดับกลาง และระดับต่ำ จะ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพียงร้อยละ 19.1 และ 3.4 ตามลำดับ เมื่อความสัมพันธ์

ดังกล่าวนี้มีระดับนัยสำคัญทางสถิติต่ำกว่า .05 และค่า Gamma อยู่ในระดับสูงถึง .64 ทั้งสองกลุ่ม จึงอาจยืนยันความสัมพันธ์ดังกล่าวอย่างชัดเจน

ง. วิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการเมือง

ตารางที่ 18 ร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการเมือง

ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์			รวม(N)
	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยมาก	
ต่ำ	48.4	17.6	16.7	27.1 (55)
กลาง	43.8	64.8	58.3	56.7 (115)
สูง	7.8	17.6	25.0	16.3 (33)
รวม(N)	100.0 (64)	100.0 (91)	100.0 (48)	100.0 (203)

$X^2 = 23.87$ Significance = .0001   Gamma = .43

จากตารางที่ 18 แสดงให้เห็นว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการเมืองค่อนข้างชัดเจน โดยสนับสนุนข้อสมมติฐานที่ว่า ผู้ที่เห็นด้วยกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการเมือง มักจะมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงด้วย กล่าวคือ ประมาธร้อยละ 25 ของผู้ที่เห็นด้วยอย่างมากกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการเมือง ขณะที่มียังร้อยละ 17.6 และ 7.8 ของผู้ที่เห็นด้วยกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการเมืองระดับปานกลางและน้อย ตามลำดับ มีส่วนร่วมทางการเมืองระดับสูง โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ มีนัยสำคัญทางสถิติต่ำกว่า 0.05 และค่า Gamma = .43

ตารางที่ 19 ร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการเมืองและสถานภาพทางเศรษฐกิจ

ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและ สถานภาพทางเศรษฐกิจ	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์			รวม(N)
	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยมาก	
<u>สถานภาพทางเศรษฐกิจระดับต่ำ</u>				
ต่ำ	84.2	37.5	16.7	45.9(28)
กลาง	15.8	50.0	61.1	42.6(26)
สูง	-	12.5	22.2	11.5(7)
รวม(N)	100.0(19)	100.0(24)	100.0(18)	100.0(61)
	$X^2 = 18.77$	Significance = .0009	Gamma = .71	
<u>สถานภาพทางเศรษฐกิจระดับกลาง</u>				
ต่ำ	38.2	12.7	18.2	21.6(24)
กลาง	52.9	67.3	59.1	61.3(68)
สูง	8.8	20.0	22.7	17.1(19)
รวม(N)	100.0(34)	100.0(55)	100.0(22)	100.0(111)
	$X^2 = 9.24$	Significance = .0555	Gamma = .34	
<u>สถานภาพทางเศรษฐกิจระดับสูง</u>				
ต่ำ	18.2	-	12.5	9.7(3)
กลาง	63.6	83.3	50.0	67.7(21)
สูง	18.2	16.7	37.5	22.6(7)
รวม(N)	100.0(11)	100.0(12)	100.0(8)	100.0(31)
	$X^2 = 3.95$	Significance = .4131	Gamma = .29	

เพื่อยืนยันความสัมพันธ์ตามตารางที่ 18 จึงได้นำตัวแปรอื่นๆ เข้ามาร่วมพิจารณาด้วยใน
ฐานะตัวแปรควบคุม ซึ่งได้แก่ ตัวแปรสถานภาพทางเศรษฐกิจ, อายุ และระดับการศึกษา ซึ่งผล
ปรากฏดังนี้

เมื่อควบคุมด้วยตัวแปรสถานภาพทางเศรษฐกิจตามตารางที่ 19 พบว่า ความคิดเห็น
เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการเมืองยังคงมีแนวโน้มความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมี
ส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจระดับต่ำและระดับ
กลาง ซึ่งพบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติต่ำกว่า .05 ส่วนกลุ่มที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจระดับสูง เมื่อ
พิจารณาที่อัตราส่วนร้อยละ แม้จะพบว่าผู้ที่เห็นด้วยมากกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์จะมีสัดส่วนของ
การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูง มากกว่าผู้ที่เห็นด้วยน้อยกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทาง
การเมืองก็ตาม (ร้อยละ 37.5 เมื่อเทียบกับร้อยละ 18.2) แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวยังไม่อาจ
ยืนยันได้ในระดับนัยสำคัญทางสถิติต่ำกว่า .05 โดยค่า Gamma อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำเพียง .29

ในตารางที่ 20 เป็นการควบคุมด้วยตัวแปรอายุของผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งพบว่าความสัมพันธ์
ระหว่างการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีแนวโน้มในเชิง
บวกในทุกกลุ่มอายุ (พิจารณาจากค่า Gamma ซึ่งมีค่าเป็นบวกในทุกกลุ่มอายุ) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ในกลุ่มอายุ 36-45 ปี ซึ่งพบว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันสูงมาก กล่าวคือกว่าร้อยละ 40
ของผู้ที่เห็นด้วยมากกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการเมือง เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับ
สูง เมื่อเทียบกับเพียงร้อยละ 11.1 และร้อยละ 5.3 ของผู้ที่เห็นด้วยระดับปานกลางและน้อย
ส่วนในกลุ่มอายุไม่เกิน 35 ปีนั้นพบว่า กว่าร้อยละ 70 ของผู้ที่เห็นด้วยน้อยเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยน
ผลประโยชน์ทางการเมือง ส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ ซึ่งเป็นข้อพิสูจน์อีกประการหนึ่ง
ประเด็นที่ว่า ผู้ที่มีความคิดเห็นในทางลบเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการเมือง ก็มักจะ
ไม่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง และในกลุ่มอายุมากกว่า 45 ปีขึ้นไปนั้น พบว่ากลุ่มที่เห็นด้วย
ปานกลาง กับกลุ่มที่เห็นด้วยมากในเรื่องการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการเมืองมีสัดส่วนการเข้า
ไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 29.6 เมื่อเทียบกับร้อยละ 27.3)
แต่สัดส่วนดังกล่าวนี้จะค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับกลุ่มที่เห็นด้วยน้อย ซึ่งมีสัดส่วนการมีส่วนร่วมทาง
การเมืองระดับสูงเพียงร้อยละ 15.4 ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า สำหรับกลุ่มอายุ 45 ปีขึ้นไปนั้น ผู้ที่
เห็นด้วยระดับปานกลางถึงระดับสูงเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการเมืองนั้น จะมีระดับ
การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงมากกว่าผู้ที่เห็นด้วยน้อยเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์
ทางการเมือง

ตารางที่ 20 ร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการเมืองและอายุ

ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและอายุ	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์			รวม(N)
	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยมาก	
<u>อายุไม่เกิน 35 ปี</u>				
ต่ำ	73.7	21.6	25.0	36.8(25)
กลาง	26.3	64.9	75.0	55.9(38)
สูง	-	13.5	-	7.4(5)
รวม(N)	100.0(19)	100.0(37)	100.0(12)	100.0(68)
	$X^2 = 18.28$	Significance = .0011	Gamma = .54	
<u>อายุ 36-45 ปี</u>				
ต่ำ	36.8	25.9	14.3	26.7(16)
กลาง	57.9	63.0	42.9	56.7(34)
สูง	5.3	11.1	42.9	16.7(10)
รวม(N)	100.0(19)	100.0(27)	100.0(14)	100.0(60)
	$X^2 = 9.96$	Significance = .0411	Gamma = .46	
<u>อายุมากกว่า 45 ปี</u>				
ต่ำ	38.5	3.7	13.6	18.7(14)
กลาง	46.2	66.7	59.1	57.3(43)
สูง	15.4	29.6	27.3	24.0(18)
รวม(N)	100.0(26)	100.0(27)	100.0(22)	100.0(75)
	$X^2 = 11.24$	Significance = .0240	Gamma = .34	

ตารางที่ 21 ร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการเมืองและระดับการศึกษา

ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและระดับการศึกษา	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์			รวม(N)
	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยมาก	
<u>การศึกษาระดับต่ำ</u>				
ต่ำ	56.7	21.3	19.2	31.1 (32)
กลาง	33.3	63.8	57.7	53.4 (55)
สูง	10.0	14.9	23.1	15.5 (16)
รวม(N)	100.0 (30)	100.0 (47)	100.0 (26)	100.0 (103)
	$X^2 = 13.82$	Significance = .0079	Gamma = .42	
<u>การศึกษาระดับกลาง</u>				
ต่ำ	42.9	16.1	16.7	26.0 (20)
กลาง	50.0	61.3	55.6	55.8 (43)
สูง	7.1	22.6	27.8	18.2 (14)
รวม(N)	100.0 (28)	100.0 (31)	100.0 (18)	100.0 (77)
	$X^2 = 8.28$	Significance = .0817	Gamma = .43	
<u>การศึกษาระดับสูง</u>				
ต่ำ	33.3	7.7	-	13.0 (3)
กลาง	66.7	76.9	75.0	73.9 (17)
สูง	-	15.4	25.0	13.0 (3)
รวม(N)	100.0 (6)	100.0 (13)	100.0 (4)	100.0 (23)
	$X^2 = 4.04$	Significance = .4012	Gamma = .71	

สำหรับผลการควบคุมด้วยตัวแปรระดับการศึกษาตามตารางที่ 21 นั้น กลับพบว่าความคิดเห็น เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการ เมืองมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างชัดเจน กับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง เฉพาะในกลุ่มที่มีการศึกษาระดับต่ำเท่านั้น กล่าวคือพบว่าร้อยละ 10.0, 14.9 และ 23.1 ของผู้ที่เห็นด้วยน้อย, เห็นด้วยปานกลาง และเห็นด้วยมาก เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการ เมือง ตามลำดับ มีส่วนร่วมทางการเมืองระดับสูง ซึ่งแนวโน้มดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติต่ำกว่าระดับ .05 และยืนยันสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนในกลุ่มที่มีการศึกษาระดับกลางกับระดับสูงนั้น ถึงแม้ความสัมพันธ์ไม่อาจจะยืนยันได้ด้วยนัยสำคัญทางสถิติต่ำกว่าระดับ .05 ก็ตาม แต่จากการพิจารณาที่อัตราส่วนร้อยละและค่า Gamma แล้ว ก็ยังพอสรุปถึงแนวโน้มหรือทิศทางของความสัมพันธ์ได้ว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองผันแปรในทางบวกกับความคิดเห็น เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการ เมือง

เมื่อนำตัวแปรระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนเข้ามาควบคุม (ตารางที่ 22) ผลปรากฏว่าความคิดเห็น เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการ เมือง ยังคงมีแนวโน้มของความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (ค่า Gamma เป็นบวก) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มที่อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 20 ปี ส่วนในกลุ่มที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่ำกว่า 20 ปีนั้น พบว่าผู้ที่เห็นด้วยปานกลางกับ เห็นด้วยมากในเรื่องของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการ เมือง เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับสูงด้วยสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 18.6 เมื่อเทียบกับร้อยละ 16.7) แต่จะมีสัดส่วนที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับกลุ่มที่เห็นด้วยน้อย ซึ่งมีเพียงร้อยละ 3.6 เท่านั้นที่มีส่วนร่วมทางการเมืองระดับสูง จึงพอสรุปได้ว่าสำหรับกลุ่มที่อาศัยอยู่ในชุมชนน้อยกว่า 20 ปีนั้น ผู้ที่เห็นด้วยกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระดับปานกลางและสูง จะมีสัดส่วนการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับสูงมากกว่าผู้ที่เห็นด้วยกับการแลกเปลี่ยนระดับต่ำ

จากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็น เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการเมือง กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังกล่าวข้างต้น ทำให้ได้ข้อสรุปต่างๆ ว่า ความคิดเห็น เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการ เมือง มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ผู้ที่เห็นด้วยเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการ เมือง มาก ก็จะมีแนวโน้มของการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากด้วย แม้ว่าจะควบคุมด้วยตัวแปรสถานภาพทางเศรษฐกิจ หรืออายุ หรือระดับการศึกษา หรือระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนก็ตาม ซึ่งการควบคุมด้วยตัวแปรเหล่านี้ก็ไม่ได้ทำให้ทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสอง เปลี่ยนไป แต่ประการใด แต่อาจจะมียังบางกลุ่มที่ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองไม่อาจยืนยันได้ด้วยระดับ

นัยสำคัญทางสถิติต่ำกว่า .05 เช่น กลุ่มที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจระดับสูง, กลุ่มที่มีการศึกษาระดับกลางถึงสูง เป็นต้น

ตารางที่ 22 ร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการเมืองและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน	ความคิดเห็น เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์			รวม(N)
	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยมาก	
<u>อยู่ในชุมชนไม่เกิน 20 ปี</u>				
ต่ำ	78.6	20.9	16.7	40.7(35)
กลาง	17.9	60.5	66.7	47.7(41)
สูง	3.6	18.6	16.7	11.6(10)
รวม(N)	100.0(28)	100.0(43)	100.0(15)	100.0(86)
	$X^2 = 26.24$	Significance = .0000	Gamma = .56	
<u>อยู่ในชุมชนมากกว่า 20 ปี</u>				
ต่ำ	25.0	14.6	12.1	17.1(20)
กลาง	63.9	68.8	54.5	63.2(74)
สูง	11.1	16.7	33.3	19.7(23)
รวม(N)	100.0(36)	100.0(48)	100.0(33)	100.0(117)
	$X^2 = 17.29$	Significance = .0012	Gamma = .34	

ตามแนวทางการพิจารณาภาวะผู้นำ (leadership) ของนักทฤษฎีตะวันตกหลายท่านทั้ง โบการ์ตัส¹ และบาสส์² ซึ่งได้แยกผู้นำตามรูปแบบต่างๆ ออกเป็นหลายประเภท ตามสถานภาพ และบทบาทที่แตกต่างกัน และพบว่าผู้นำหลายประเภทที่แตกต่างกันไปตามแต่สถานภาพ (status) ตามการยกย่องนับถือ (esteem) ตามพฤติกรรมของผู้นำ (behavior) และตามการมีอิทธิพล (influence) เรื่องต่างๆ นั้น พบว่าในการศึกษาเรื่องนี้ ผู้นำในชุมชนแออัด ที่มีลักษณะของความเป็นผู้นำ (leadership) แตกต่างกัน ตามสถานภาพส่วนตัวและสถานะอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องดังได้วิเคราะห์มาแล้วข้างต้น กล่าวคือส่วนใหญ่ของผู้นำในชุมชนแออัด เป็นเพศชาย มีสถานภาพทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง มีอายุอยู่ในหลายระดับ นับถือศาสนาแตกต่างกัน (ส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา) มีหลายระดับการศึกษา (แต่ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำ) มีอาชีพอยู่ในระดับปานกลาง และส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดมานานกว่า 20 ปีแล้ว

ความแตกต่างในสถานภาพต่างๆ ดังกล่าวนี้นำให้เกิดภาวะผู้นำ (leadership) ที่แตกต่างกันด้วย กล่าวคือ ผู้นำชุมชนแออัดส่วนใหญ่มีระดับความเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้าน เศรษฐกิจ จำนวนอายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน กล่าวคือผู้นำที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสูง ผู้นำที่มีอายุมากกว่า 46 ปีขึ้นไป ผู้นำที่มีระดับการศึกษาสูงและผู้นำที่อยู่อาศัยในชุมชนมากกว่า 20 ปี จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าผู้นำที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่ำ ผู้นำที่อายุไม่เกิน 35 ปี ผู้นำที่มีระดับการศึกษาต่ำ และผู้นำที่อยู่อาศัยในชุมชนไม่เกิน 20 ปี ความแตกต่างของภาวะความเป็นผู้นำนี้ ก็หมายถึงระดับของการแสดงบทบาทในด้านต่างๆ รวมทั้งด้านการเมือง การมีอิทธิพลต่อคนอื่น การเป็นตัวแทนของชุมชนที่ได้รับการเลือกตั้ง การมีตำแหน่งในชุมชนและนอกชุมชน ความถี่ในการอบรมจากหน่วยงานทางราชการ เอกชน พรรคการเมือง และการประสานงานติดต่อกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งการขึ้นชักจูงคนอื่นา จะมีระดับที่แตกต่างกันด้วย ในที่นี้จะได้พิจารณาถึง ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง และการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ซึ่งจะมียกระดับที่แตกต่างกันในผู้นำแต่ละคน และแต่ละกลุ่ม

¹ Emory S. Bogardus, Leaders and leadership (New York: appleton - Century - Crofts, Inc., 1934)

² Bass, Leadership Psychology and Organization Behavior (New York : Harper and Row, 1950)

ในระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation) ตามที่ ไวย์เนอร์³ และโบรเมจ⁴ รวมทั้งนักทฤษฎีหลายท่านได้กล่าวไว้ว่า ผู้นำจะมีรูปแบบและระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองหลากหลายแตกต่างกัน และอาจไม่เหมือนกันนับตั้งแต่การชักชวนขึ้นำคนอื่น การไปออกเสียงเลือกตั้ง ตลอดจนการริเริ่มเสนอ (initiative) เรื่องต่างๆ การแสดงผลประโยชน์ พรรคการเมือง เป็นต้นนั้น จากการศึกษาที่ก็พบว่า ผู้นำในชุมชนแออัดมีระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันตามแต่ลักษณะสถานภาพเฉพาะตัวของแต่ละคน กล่าวคือ ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ จำนวนอายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนเป็นตัวแปรที่ควบคุม แต่โดยสรุปตามการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นแล้ว จะพบว่า ภาวะผู้นำ (leadership) ที่มีสถานแตกต่างกัน จะมีระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำที่มีระดับการศึกษานกลาง และสูงจะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าผู้นำที่มีการศึกษาระดับต่ำ ซึ่งเป็นไปแนวสมมุติฐานที่ได้กำหนดไว้

ส่วนในประเด็นของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์นั้น จากการศึกษาและตามการวิเคราะห์ข้างต้นพบว่ามีส่วนสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและภาวะความเป็นผู้นำอย่างมาก กล่าวคือ ในทุกระดับของภาวะผู้นำและทุกระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำ มีความเห็นด้วยกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการเมืองผู้นำชุมชนแออัดกับพรรคการเมืองและบุคคลภายนอก โดยในรายละเอียดนั้น มีระดับแตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่มผู้นำและในแต่ละระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองแต่โดยค่าเฉลี่ยจะออกมาค่อนข้างสูงในระดับปานกลาง ดังนั้นในส่วนของความสัมพันธ์ 3 ลักษณะนี้ คือ ภาวะผู้นำ (leadership) การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation) และการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ จึงมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ได้กำหนดไว้เช่นกัน

³ Myron Weiner, Crises and Sequences in Political Development (Princeton, New Jersey : Princeton University Press, 1971).

⁴ Arthnr W. Bromage, Introduction to Municipal Government and Administration (New York : Appleton - Centnry - Croffs Inc., 1950).

ผลสรุปจากการวิเคราะห์ข้อมูลในบทนี้ จึงมีนัยสนับสนุนฐานที่ได้กำหนดไว้ คือ

1. ผู้ที่มีภาวะความเป็นผู้นำระดับสูง น่าจะมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่า ผู้ที่มีภาวะความเป็นผู้นำระดับต่ำ
  2. ผู้นำที่มีความคิดเห็นเห็นด้วยกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการเมือง น่าจะมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่า ผู้นำที่มีความคิดเห็นไม่เห็นด้วยกับการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการเมือง
  3. มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญของภาวะผู้นำกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง และการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ในชุมชนแออัด เขตเลือกตั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร
- การนำเสนอผลการศึกษานี้ต่อไปจึงจะได้ทำการสรุปการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะของผู้ศึกษาจากผลการศึกษาที่ผ่านมาทั้งหมดข้างต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย